

Muszyna 1 należy do najstarszych miejscowości Sądeckzczyzny. Posiada ciekawą historię, szczególnie istotnym faktem była kilkukierowa przynależność Muszyny i okolic do należącego do biskupów krakowskich klucza dóbr zwanych również Państwem Muszyńskim. Wędrowkę po Muszynie można odbyć śladami historii, gdzie jak w tylgu przemieszana jest bogata przeszłość z nowoczesnością.

Atrakcje historyczne
Najstarszą budowlą w Muszynie są ruiny zamku 2 z czasów Kazimierza Wielkiego. Był on letnią rezydencją biskupów krakowskich. Innymi pozostałościami z dawnych czasów są: dwór starostów muszyńskich (XVIII w.) 3 – aktualnie siedziba Ośrodka Kultury, kordegarda 4 i zrekonstruowany XIX-wieczny zajazd 5 – obecnie Muzeum Regionalne Państwa Muszyńskiego. W ich okolicy znajduje się Dom Garnarczarski 6, w którym można skorzystać z warsztatów garnarczarskich, a nieopodal niego z warsztatów archeologicznych.

Centralnym punktem rynku jest ratusz 7, wybudowany w 2021 r. na ruinach piwnic dawniej (XVI w.) siedziby władz miasta. Obiekt zawiera m.in. rekonstrukcję piwnic, które służyły do przechowywania sprosowanego z Węgier wina i towarów 8. Budynek mieści także odtworzoną salę wiezienną 9 z aranżacją miejsca tortur. Na parterze można skosztować ożywczej wody mineralnej. Znajduje się tu również Centrum Informacji Turystycznej. Kolejnymi architektonicznymi ozdobami rynku są dwie zabytkowe kapliczki 10, 11 z przełomu XVIII i XIX w. Na odchodzącej od rynku ulicy Kościelnej 12 znajduje się zabytkowa szeregowa zabudowa mieszczańska, głównie z XIX w. Najstarsze budynki spośród nich malował niegdyś Jan Matejko. Zwieńczeniem ulicy jest najcenniejszy obiekt sakralny Muszyny, późnobarokowy kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP 13. Najbardziej wartościowym elementem jego wyposażenia jest późnogotycka rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem 14 z ok. 1470 r.

Najbardziej charakterystycznymi zabytkami Ziemi Muszyńskiej są dawne polemkowskie cerkwie grekokatolickie (obecnie kościoły rzymskokatolickie). Najstarsza w polskich Karpatach (1600 r.) i zarazem najcenniejsza z nich znajduje się w Powroźniku 15, ujęta jest na Liście Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Inne cerkwie znajdują się w pozostałych

solectwach gminy: Szczawnik 16, Jastrzębik 17, Złockie 18, Miłik 19, Andrzejówka 20, Żegiestów 21, Leluchów 22, Dubne 23, Wojkowa 24.

Atrakcje przyrodnicze

Teren gminy jest niezwykle cenny z przyrodniczego punktu widzenia, w całości znajduje się na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego. W Muszynie znajduje się unikatowy w skali Europy rezerwat Las Lipowy „Obrożyńska”. Spośród pomników przyrody nieożywionej wartę uwagi są: największa i najefektowniejsza w Polsce mofeta 18 (naturalne miejsce wydobywania się dwutlenku węgla) w dniu potoku Złockiego i „Czarna Młaka” 19 w Powroźniku (1000-letni staw osuwiskowy).

Ogrody sensoryczne 18

Stanowią niezwykłą atrakcję Muszyny. Są to największe tego typu ogrody w Polsce. Podzielone są na strefy wzroku, smaku, dotyku, słuchu, zapachu oraz strefę zdrowia. W najwyższym punkcie kompleksu usytuowana jest wieża widokowa, u podnóża której położony jest pawilon muzyczny 19. Dalsza część ogrodów nawiązuje do legend i wierzeń mieszkańców dawnego Państwa Muszyńskiego 20.

Ogrody tematyczne 21

Są przykładem doskonałej aranżacji przyrody przez człowieka. Znajdują się nieopodal pijalni wody mineralnej Antoni 21 i teżni solankowej 19. Składają się m.in. z ogrodu nowoczesnego, francuskiego, skalnego, ogrodu zdrowia czy antycznego. W tym ostatnim, oprócz bujnej roślinności, można podziwiać rzeźby przedstawiające bóstwa i muzy z greckiego panteonu 22. Szczególnym upodobaniem cieszą się żywe ogrody z egzotycznym ptactwem. Można tu zobaczyć ponad dwadzieścia różnych gatunków m.in. długowieczne żurawia mandzurskiego 23, barwne mandarynki chińskie czy ułożsamiętego z mitycznym białym feniksem bażanta srebrzystego. Innymi mieszkańcami ogrodów są przyjazne alpejki 24, rzadko spotykane białe daniele i sosnowiarki.

Ogrody biblijne 25

Ogrody są adaptacją objawienia zawartego w Piśmie Świętym wyrażonego za pomocą krajobrazu i kompozycji roślinnych. Znaleźć można w nich rośliny

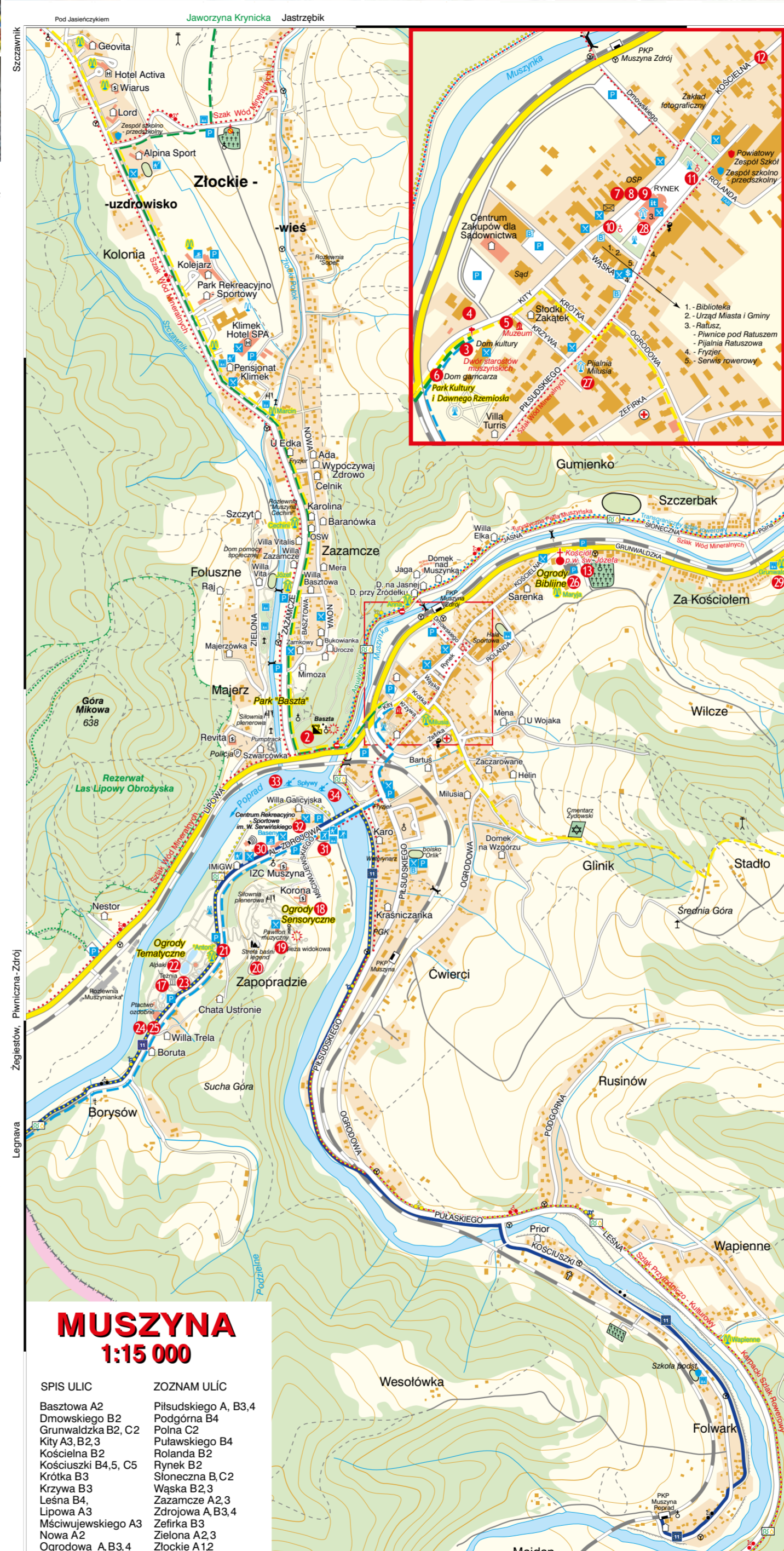
wymienione na kartach Biblii lub występujące na terenie Ziemi Świętej. Podzielone są na pięć stref tematycznych: Ogród Historii Zbawienia, Ogród Krajobrazów Biblijnych, Winnica Pańska i Nauka Proroków, Dziecięcy Ogród Biblijny oraz Ogród Zakochanych.

Wody mineralne

Największym bogactwem gminy są naturalne lecznicze wody mineralne zaliczane do szczaw. Bogate zasoby wód mineralnych stały się w XX w. podstawą zorganizowania lecznictwa uzdrowiskowego. Na terenie gminy znajdują się aż trzy uzdrowiska: Muszyna, Złockie i Żegiestów 26. Wody wykorzystywane są do kuracji pitnych, kąpeli i inhalacji w ośrodkach sanatoryjnych, gdzie leczy się choroby układu oddechowego, układu trawienia, choroby nerek i dróg moczowych oraz schorzenia reumatologiczne i endokrynologiczne. Na terenie gminy znajdują się ogólnodostępne pijalnie wód mineralnych (m.in. Antoni 21, Milusia 27, Cechini, Ratuszowa 28, Anna 29) oraz liczne naturalne źródła, w większości urządzone jako sezonowe pijalnie wód 28.

Dzielnica uzdrowiskowa Zapopradzie

Latem centrum życia turystycznego przenosi się do dzielnicy uzdrowiskowej Zapopradzie. Nie licząc muszyńskich ogrodów, tłumnie odwiedzają miejsce jest nowoczesny kompleks rekreacji wodnej 29. Oprócz odkrytych basenów, jezdzoidalni, jacuzzi, groy sztucznej fali można skorzystać tam z niewielkiego parku linowego dla dzieci 30, aquazorbingu i minigolfa. Tuż nieopodal można rozegrać mecz tenisa ziemnego

Muszyna 1 patri k najstarším mestečkám Sandecka. Má zaujímavé dejiny, mimoriadne dôležitým faktorom bolo to, že niekoľko storočí patrila Muszyna a okolie k majetku krakowských biskupov, ktorý sa nazýval Muszyński panstvo. Po Muszynie môžete putovať po stopách histórie – tu sa prelínajú bohaté dejiny s modernosťou.

Historické atrakcie

Najstaršou budovou v Muszynie sú zrúcaniny hradu 2 z čias Kazimira Veľkého. Bolo to letné sídlo krakowských biskupov. Inými pamiatkami z minulosti sú: kúria muszyńských starostov (18. stor.) 3 – dnes sídlo Kultúrneho strediska, budova strážnice 4 a zrekonštruovaný hostinec 5 z 19. stor. – dnes Regionálne múzeum Muszyńského panstva. V ich blízkosti sa nachádza dom hrnčiara 6, kde sa môžete zúčastniť na hrnčiarskych dieľňach a neďaleko na archeologických tvoriivých dieľňach.

Centrálnym bodom námestia je radnica 7 postavená v roku 2021 na zrúcaninách pivnic dávneho sídla mestskej rady zo 16. stor. V objektě boli zrekonštruované pivnice, ktoré sa využívajú na uskladnenie vína a tovaru 8 dovážaného z Uhorska. V budove je tiež vytvorené väzenie 9 a naaranžovaná mučiareň. Na prizemí môžete ochutnať osviežujúcu minerálnu vodu a navštíviť turistické informácie. Ďalšími architektonickými ozdobami námestia sú dve historické kaplnky 10, 11 z prelomu 18. a 19. storočia. Na ulici Kościelnej 12 odobcujúcej od námestia sa nachádza historická radová zástavba – sú to meštianske domy hlavne z 19. storočia. Najstaršie budovy kedysi zobrazoval Jan Matejko. Na konci ulice sa nachádza najcennejší sakralný objekt Muszyny – neskorobarokový kostol sv. Jozefa zenička Panny Márie 13. Najhodnotnejším prvkom mobiliára kostola je neskorogotycká socha Panny Márie s dieťaťom 14 približne z roku 1470.

Najcharakteristickejšími pamiatkami muszyńskej zeme sú dávne grékokatolícke (dnes rímskokatolícké) chrámy, ktoré sú stopou po Lemkoch. Najstarší v poľských Karpatoch (r. 1600) a zároveň najcennejší z nich je v Powroźniku 15, bol zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva kultúry UNESCO. Iné cervki sa nachádzajú v ostatných dedinách obce: Szczawnik 16,

Jastrzębik 17, Złockie 18, Miłik 19, Andrzejówka 20, Żegiestów 21, Leluchów 22, Dubne 23, Wojkowa 24.

Prírodopisné atrakcie

Ťermie obce je mimoriadne cenné z prírodného hľadiska, celé sa nachádza v Popradzkej chránenej krajinej oblasti. V Muszynie je výnimočná prírodná rezervácia lipový les „Obrożyńska” – unikát v európskom meradle. V prípade pomníkov neživej prírody sú hodné pozornosti: najväčšia a najefektnejšia mofeta 18 v Poľsku (miesto, z ktorého uniká oxid uhličitý) na dne potoka Złocki a „Czarna Młaka” v Powroźniku 19 (1000-ročné jazierko, ktoré vzniklo v dôsledku zosuvu pôdy).

Senzorické záhrady 18

Nazývajú ich tiež Záhradami zmyslov. Sú nezvyčajnou atrakciou Muszyny. Sú to najväčšie záhrady tohto typu v Poľsku. Sú rozdelené na zóny: zraku, chute, dotyku, sluchu, čuchu a zónu zdravia. V najvyššom bude komplexu je umiestnená vyhládková veža, pod ktorou je postavený hudobný pavilón 19. Ďalšia časť záhrad nadväzuje na legendy a povery obyvateľov dávneho Muszyńského panstva 20.

Tematické záhrady 21

Sú príkladom dokonalého formovania prírody človekom. Nachádzajú sa v blízkosti pitnej haly minerálnej vody Antoni 21 a solankovej veže 17. Sú to záhrady: moderná, francúzska, skalná a antická. V poslednej časti môžeme okrem nádherných rastlín obdivovať sochy bohyní a múz z gréckeho panteónu 22. Nezvyčajnou časťou záhrady sú voliery s exotickými vtákmi. Môžete vidieť viac ako dvadsať rôznych druhov, napr. dlhovekého žerjava čierne-bieleho 23, pestrofarebné kačičky mandarínske alebo bažanta strieborného stotožňovaného s mýtickým bielym fenixom. V záhrade žijú tiež alpejky 24, na nieke Poprad.

Biblické záhrady 25

Je to najväčší objekt tohto typu v Poľsku. Záhrady sú adaptáciou zjavenia zapísaného v Biblii, ibaže sú vyjadrené prostredníctvom krajiny a kompozície rastlín. Nájde v nich rastliny, o ktorých sa hovorí v Biblii, alebo také, ktoré rastú v Svätej zemi. Záhrady sú rozdelené do piatich tematických zón: Záhrada dejín spasenia, Záhrada biblickej krajiny, Panské

vinohrady a učenie prorokov, Detská biblická záhrada a Záhrada pre zamilovaných.

Minerálne pramene

Najväčším bohatstvom obce sú prírodné liečebné minerálne vody, ktoré patria do kyseliek. Bohaté zdroje minerálnych vôd boli v 20. storočí základom pre zriadenie kúpeľnej liečby. Na území obce sú v prevádzke kúpele Muszyna-Złockie a Żegiestów. Voda sa využíva na pitné kúry, kúpele a inhalácie v záhradách kúpeľných domov, kde sa liečia ochorenia dýchacej sústavy, tráviacej sústavy, choroby obličiek a močových ciest, reumatické a endokrinologické problémy. Na území obce sú verejne dostupné kúpeľné pavilóny (napr. Antoni 21, Milusia 27, Cechini, Ratuszowa 28, Anna 29) a mnohé prírodné pramene prevažne upravené ako sezónne pavilóny 28.

Kúpeľná časť Zapopradzie

V lete sa centrum turistického života sťahuje do kúpeľnej časti Zapopradzie. Davy návštevníkov stretne nielen v muszyńských záhradách, ale tiež v modernom komplexe vodnej rekreácie 29. Okrem vonkajších bazénov, toboganov, perličkových kúpeľov, jaskyne s umelou vinou je aj menší detský lanový park 30, aquazorbing a minigolf. Hneď v susedstve si môžete zahrať tenis na krytom alebo vonkajšom kurte. Nadšenci kolieskových korčúl a skateboardov majú k dispozícii skate park 31. Jednou z najväčších letných atrakcií je rafting na pontónoch 32 alebo splav na kajakoch 33 po nieke Poprad.

na krytým lub odkrytým korcie. Pasjonaci rolek i deskorolek majú do dispozycji skatepark 34. Jedną z topowych letnich atrakcji są spływy pontonami 35 lub kajakami 36 na rzece Poprad.

Turystyka pieszca

Okoliczne góry poprzecinane są siecią szlaków turystycznych PTTK, a najpopularniejsze z nich wodą na Jaworzynie 35. Pustą Wielką i w Góry Leluchowskie. Najpiękniejsze widoki zobaczyć można z Jaworzyny, Malnika i na szlaku z Pustej do schroniska „Bacówka nad Wierchomlą”. Trasy te uzupełniają szlaki gimne (ze Szczawnika na Paleniec Żegiestowski, do „Bacówki nad Wierchomlą” 36, na Kotylnicy Wierch i Wielka Bukowa).

Turystyka rowerowa

Muszyna i okolice to prawdziwe Eldorado dla miłośników dwóch kółek. Do ich dyspozycji są interesujące trasy rowerowe. Na łatwych i dość krótkich, wzdłuż alejek w ogrodach sensorycznych odnajdą się mniej wprawni rowerzyści. Bardziej doświadczonym natomiast przypadną do gustu wymagające trasy długodystansowe (np. AquaVelo, EuroVelo 11) 37 i szlaki górskie 38. Dla tych, którzy lubią dreszczyk emocji, ciekawą atrakcją jest Park Rowerowy. Specjalnie przygotowana trasa posiada ponad 100 wirazów i jest dedykowana dla rowerów FatBike oraz MTB.

Atrakcje zimą

Miłośnicy sportów zimowych mają do dyspozycji kryte lodowisko 39, trasy do narciarstwa biegowego oraz wspaniałe tereny do rozpoczęcia przygody ze skituringiem czy przejażdżki kuligiem 40.

Popularną atrakcją jest SankoLandia 41 na zboczach Kotylniczego Wierchu. Jazdę na nartach i snowboardzie oferują ośrodki w sąsiadujących z Muszyną miejscowościach 42, 43. Dodając do tego fakt, że Muszyna posiada bazę noclegową o różnorodnym standardzie, odpowiednim na każdą kieszeń, daje nam to przepis na udany wypoczynek w górach. Do pełnienia aktywne spędzonego dnia może być oferta Wellness&SPA 44 proponowana przez kilka ośrodków na terenie gminy.

Wydarzenia kulturalne

W sezonie letnim odbywają się liczne cykliczne imprezy kulturalne. Najpopularniejsze z nich to: „Festiwal Wód Mineralnych”, „Galicyjskie Spotkania Jazzowe”, „Jarmarki muszyńskie” i musicale 45.

Wyjazdy na Słowację

Goszcząc w Muszynie, warto zajrzeć również na słowackie pogranicze np. do zaprzyjaźnionego z Muszyną Sabinowa, Bardejowa 46 ze starówką z listy UNESCO i Starej Lubowli z interesującym zamkiem 47 i skansenem 48. **Sabinov** – miasto powiatowe (12 715 mieszcz.) we wschodniej Słowacji, w kraju prešovskim, w historycznym regionie Szaryš (Šariš). Położone na wys. 333 m n.p.m. w dolinie górnej Torysy, między Górami Czerchowskimi 49 (Čergov) na północy a Bachurienem na zachodzie. O bogatej, wielowiekowej historii miasta świadczą liczne zabytki: kościół rz. kat., gotycki 45 z XIV w.; kościół rz. kat. barokowy 46 z 1684 r.; kościoły luterzańskie niemiecki i słowacki, klasycystyczne z początku XIX w.; renesans grekokatolicka z 1902 r., neoklasycystyczna; budynek dawnego liceum piarskiego z 1530 r., renesansowy; siedziba Urzędu Miasta 47. Jednym z najważniejszych zabytków Sabinova jest system fortyfikacji miejskich 48 z XV-XVI w. W latach 2012-2022 odrestaurowano i zrekonstruowano prawie 1300 m murów miejskich i 7 baszt 49. Są to najbardziej autentyczne fortyfikacje miejskie we wschodniej Słowacji. W Sabinowie w 1964 roku zrealizowano plan zdjęciowy dla pierwszego czechosłowackiego filmu „Sklep przy głównej ulicy”, który otrzymał w 1965 r. Oscara – najbardziej prestiżową nagrodę Amerykańskiej Akademii Filmowej. W pięćdziesiątą rocznicę tego wydarzenia w centrum miasta ustawiono dwu metrową rzeźbę Oscara 48.

Pešia turistika

Okolité hory pretína sieť turistických chodníkov vyznačených poľským turistickým spolkom PTTK, najpopularnejšie z nich vedú na vrchy Jaworzyna 35, Pusta Wielka a do Leluchowských hôr. Najkrásjšie panorámy sa rozprestierajú z vrchov Jaworzyna, Malnik a z turistického chodníka z Pustej k turistickéj chate Bacówka nad Wierchomlą. Tieto trasy sú doplnené obecnými chodníkmi (zo Szczawnika na Palenicu Żegiestowską, k chate Bacówka nad Wierchomlą 36, na vrchy Kotylnicy Wierch i Wielka Bukowa).

Cykloturistika

Muszyna a okolie je skutočným eldoradom pre milovníkov cyklistických zážitkov. K ich dispozícii sú zaujímavé cyklotrasy. Na ľahkých a dosť krátkych trasách pozdĺž chodníkov v Senzorických záhradách si niečo nájdú pre seba začiatčníci. Tým skúsenejším sa určite zapáčia náročnejšie dlhé trasy (napr. AquaVelo, EuroVelo 11) 37 a horské chodníky 38. Pre tých, ktorí majú radi adrenalín, je zaujímavou atrakciou Cyklistický park. Špeciálne upravená trasa má viac ako 100 ostrých zákrut a je určená predovšetkým pre bicykle typu FatBike a MTB.

Zimné atrakcie

Milovníci zimných športov majú k dispozícii zastrešené klizisko 39, bežkárske trate a výborné terény, kde môžu zažiť dobrodružstvo so skituringom alebo venovať sa sankovkáčkom 40. Populárnou atrakciou je SankoLandia 41 na svahoch vrchu Kotylnicy Wierch. Možnosť lyžovania a jazdy na

snowboarde ponúkajú strediská v obciach 41 a susediacich s Muszynou: Keď k tomu pridáme skutočnosť, že Muszyna má bohatú ubytovacu základňu, s rôznym štandardom a rôznymi cenami – máme recept na vydarenú zimnú dovolenku v horách. Doplnením aktívne stráveného dňa môže byť ponuka Wellness&SPA 42 niekoľkých stredísk v obci.

Kultúrne podujatia

Počas letnej sezóny sa konajú mnohé cyklické kultúrne podujatia. Najpopularnejšie z nich sú: „Festiwal minerálnych vôd”, „Haličské jazzové stretnutia”, „Muszyńské jarmoky” a muzikály 45.

Cesty na Slovensko

Počas pobytu v Muszynie nezabudnite navštíviť aj slovenské pohraničie – spríaznený s Muszynou Sabinov, Bardejov 46 s jeho pamiatkami starej mestskej časti zapísanými do zoznamu UNESCO a Starú Lubovňu so zaujímavým hradom 47 a skansenom 48. **Sabinov** - krajské mesto (12 715 obyvateľov) na východnom Slovensku, v Prešovskom kraji, v historickom regióne Šariš (Šariš). Nachádza sa v nadmorskej výške 333 m n. v údolí hornej Torysy, medzi Čergovským pohorím 49 na severe a Bachurňom na západe. O bohaté, stáročnej histórii mesta svedčia početné pamiatky: rímskokatolícky gotický kostol 45 zo 14. storočia; rímskokatolícky barokový kostol 46 z roku 1684; nemecké a slovenské luteránske, klasické kostoly zo začiatku 19. storočia; gréckokatolícky kostol z roku 1902, neoklasicistická budova dávneho piarskeho gymnázia z roku 1530, renesančné sídlo mestského úradu 48. Jednou z najvýznamnejších pamiatok Sabinova je systém mestského opevnenia 48 z 15.-16.storočia. V rokoch 2012-2022 bolo obnovených a zrekonštruovaných takmer 1300 m mestských hradieb a 7 veží 49. Ide o najautentickéjšie mestské opevnenia v r. východnom Slovensku. V Sabinove bola v roku 1964 nakrútená scéna k prvému československému filmu Obchod na korze, ktorý v roku 1966 dostal Oscara - najprestižnejšie ocenenie Americkej filmovej akadémie. Pri päťdesiatom výročí tejto udalosti bola v centre mesta umiestnená dvojmetrová plastika Oscara 48.

